

Рис. 4. Предпочтения по выбору ОПФ предприятия

зв'язки з цим

Полученный результат свидетельствует о том, что наиболее привлекательной является организация бизнеса в форме СПД-ФЛ (37,3 %).

Это следствие того, что именно для частного предпринимателя характерны низкая стоимость вхождения в бизнес, а также максимальная гибкость в работе.

Однако при создании предприятий, оказывающих физкультурно-оздоровительные услуги, СПД-ФЛ могут столкнуться с проблемой недостаточного объема собственных средств. Это связано с тем, что требуются достаточно существенные финансовые вложения в специальное оборудование, подготовку квалифицированного персонала и т. п.

В связи с этим целесообразным видится создание ассоциаций СПД-ФЛ как для решения задач создания предприятия, так и для решения задач долговременного успешного существования и развития (см. Закон Украины «О предприятиях в Украине», Статья 3).

В связи с ассоциированием СПД-ФЛ возникает необходимость создания такой системы учета на пред-

приятии, которая позволила бы управлять деятельностью СПД-ФЛ с единых позиций. Такая система должна базироваться на разделении всех структурных бизнес-единиц (СПД-ФЛ) предприятия на центры ответственности. Связующими процессами в таком предприятии должны выступить: (1) система трансфертного (внутриорганизационного) ценообразования, которая позволяет эффективно функционировать организации, и (2) организационная культура, позволяющая сохранить организацию как единое целое.

Выводы: (1) определена институциональная база становления и развития предприятий, оказывающих физкультурно-оздоровительные услуги; (2) институциональный анализ выбора ОПФ открывает новые возможности эффективной адаптации для экономических агентов, что особенно актуально в условиях развивающейся экономики; (3) на основе анализа нормативно-правовых документов, выполненного с использованием метода анализа иерархий, впервые показано, что наиболее приемлемой ОПФ для предприятия, предоставляющего физкультурно-оздоровительные услуги, является СПД-ФЛ; (4) для успешного решения задач долговременного развития физкультурно-оздоровительных предприятий необходимо ассоциирование нескольких СПД-ФЛ; (5) в дальнейшем необходимо исследовать вопрос о трансфертном ценообразовании на предприятии в форме ассоциации СПД-ФЛ.

Литература

1. Положение о государственной регистрации субъектов предпринимательской деятельности. Постановление КМУ от 25.05.1998 г. № 740.
2. Новиков, С. Правовые аспекты реорганизации предприятий // *БУХГАЛТЕРИЯ*, № 11/1 от 18.03.2002 г., С.171–175.
3. Ткаченко О. П. Про необхідність обґрунтування вибору організаційно-правової форми бізнесу // Труды IV-ой международной научно-практической конференции «Исследование и оптимизация экономических процессов «Оптимум-2003». — Харьков: НТУ «ХПИ», 2003 г., Ч. I. — С. 113.
4. Господарський кодекс України: Офіц. видання. — К.: ВД «Ін Юре», 2003. — 344 с.
5. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Пер. с англ. — М.: Радио и связь, 1993. — 320 с.

М. Є. Рогоза
канд. техн. наук
м. Полтава

МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ РОЗРОБЦІ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ І КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вступ. Для обґрунтування нових методологічних засад управління промисловими підприємствами перш за все необхідно визначитися з проблемами, які пов'язані зі змінами характеру взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем, яке змінюється під впливом перетворень в нашому суспільстві. Ринкова орієнтація сучасного розвитку економіки України, вершиною якої є соціально

орієнтована економіка, вимагає від промислового підприємства формування здатності пристосуватися до зовнішнього середовища господарювання в умовах, коли скорочуються періоди сталих стадій економічного розвитку, виникають нові відносини між учасниками ринку, трансформуються сутності найважливіших економічних закономірностей. Функціонування ринкового механізму

му, як відомо, можливе за умови самостійності економічних суб'єктів та економічної відповідальності за використання ресурсів [1; 2]. В зв'язку з чим зростає актуальність дослідження розвитку підприємницької активності, в рамках якої діяльність підприємств і організацій забезпечена їхньою організаційно-економічною стійкістю і конкурентноздатністю, а організація управління адаптована до сучасних правил ринкової гри і направлена в першу чергу на аналіз зовнішньої обстановки, що, в свою чергу, надає можливість розв'язання внутрішніх проблем [3, с. 44]. Крім того, перехід до соціально-орієнтованої ринкової економіки затримується через відсутність у суспільстві рівня загальної культури, який би відповідав ринку. Практичне розв'язання проблем, які необхідні для забезпечення достатньо стабільної роботи підприємства у перспективі і в поточному періоді, залежить від ступеня освоєння методології і методів стратегічного управління, яке представляє собою динамічну систему із слідуєчих факторів: аналіз зовнішнього середовища, вибір місій і цілей, вибір стратегії, виконання стратегії, оцінка і контроль виконання.

Як відомо, зовнішнє середовище забезпечує підприємство необхідними ресурсами, які необхідні для підтримки його внутрішнього потенціалу на необхідному рівні. В той же час можливості зовнішнього середовища обмежені і на його ресурси претендують інші підприємства, які знаходяться в ньому. Стан справ може погіршитися також тим, що для ринкової економіки посилюється нестабільність зовнішнього середовища: підвищуються темпи змін, які значно перевищують швидкість відповідної реакції підприємства, підвищується частота появи непередбачених подій, змін. В таких умовах неможливо виконувати управління, реагуючи на виникаючі проблеми, так як необхідно передбачення, творчість і відповідні дослідження. В зв'язку з чим необхідні методи, які вимагають використання специфічних моделей прийняття і реалізації стратегічних рішень. До таких можна віднести слідуєчі моделі: стратегічного планування, вибору стратегічних позицій в конкуренції, управління на основі ранжування стратегічних задач, управління за слабкими сигналами [4, с.11], які мають позитивні і негативні якості.

Стратегія промислового підприємства, яка включає ряд підприємницьких, організаційних і трудових стратегій, є основним стержнем в стратегічному управлінні. Вірно вибрана стратегія — це перший важливий результат і ефективний механізм стратегічного управління, так як вимагає використання науково-технічного, виробничо-технологічного, фінансово-економічного, соціального і організаційного потенціалу підприємства в конкретних напрямках розвитку. Система стратегій кожного промислового підприємства, яке тісно пов'язане з галуззю, повинна бути унікальною і відображати реакцію на вплив зовнішнього середовища на нього. Створення ефективного механізму управління разом з розробкою стратегії важливе для забезпечення організаційно-економічної стійкості і конкурентноздатності промислового підприємства. В зв'язку з вищенаведеним створення моделі для оцінки зовнішнього середовища при розробці стратегії

забезпечення організаційно-економічної стійкості і конкурентноздатності промислового підприємства є актуальним.

Постановка задачі. Розвиток української економіки прямо залежить від того, які передові методи управління виробничим підприємством будуть взяті до уваги. До стратегічного управління, як одного із перспективних, де стратегія є основним інструментом в прийнятті обгрунтованих управлінських рішень на мікрорівні, все частіше звертаються найбільш далекоглядні господарські керівники. Однак на даний час відсутня унікальна система розробки стратегій, яка могла б бути запропонована підприємствам і яка могла б врахувати комплексно особливості впливу позитивних або, навпаки, негативних факторів зовнішнього середовища. В зв'язку зі складністю цього процесу в ньому використовуються такі інструменти, як математичні моделі і прогнози, які надають можливість оцінити відповідну стратегію напрямку розвитку.

На наш погляд, при розробці стратегій необхідно виділити стратегічний напрямок розвитку як об'єкт аналізу в моделі оцінки при розробці стратегії підприємства та виділити певні етапи в загальній схемі цього процесу, що підкреслено також в роботі [5, с. 7–8]. В аналізі у розрізі кожного стратегічного напрямку рівня конкуренції необхідно передбачити встановлення та вивчення контексту, в якому оцінюється нинішній та майбутній стан конкуренції, виявити відповідні компоненти макросередовища, суцільність, місцезнаходження та ступінь конкурентної переваги і відмітності конкурентної позиції підприємства. Вибір шляхів посилення конкурентних переваг існуючих стратегічних напрямків розвитку, перегляд та визначення напрямів та засобів стратегічного зростання можливе при умові розробки відповідної моделі оцінки зовнішнього середовища, яка б надала можливість сформування на підставі результатів виконаних аналітичних робіт загальної стратегії підприємства і встановлення найкращого набору стратегічних напрямків діяльності [5, с. 8]. Ці напрямки діяльності, в свою чергу, забезпечили б організаційно-економічний розвиток підприємства задля посилення конкурентного статусу або уникнення небажаних конкурентних відносин. З метою підвищення якості стратегії підприємств, яка б враховувала відповідні компоненти макросередовища, цілі і можливості його учасників та відповідала певним критеріям, необхідно розробити модель проблеми оцінки стратегії діяльності підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища. На основі такої моделі, яка врахує особливості впливу складових зовнішнього середовища, можливо розробити напрямки підвищення якості стратегії підприємств для поглиблення обгрунтованості вибору її через урахування еволюційності поведінки на ринку, різноманітність способів ринкових дій і відповідних особливостей визначення основних стратегічних параметрів. Крім того, необхідно визначити складові функції стратегії розвитку підприємства та її аргументи, так як існує, по-перше, безліч критеріїв, за якими необхідно вибирати стратегії, та, по-друге, ши-

роки можливості маневрування ресурсами в довгостроковому періоді і, отже, великим набором стратегій. І, як результат, це надасть промислового підприємству визначити для себе пріоритетні сектори на основі досліджень оцінки своєї діяльності та реальних і потенційних конкурентів. Вивчення останніх має особливе значення в умовах розширення ринку і повинно бути направлено на ті ж області, які були предметом аналізу власного потенціалу підприємства: можливі стратегії конкурентів; поточне положення конкурентів; фінансові можливості.

Результати. Таким чином, стратегічний напрямок розвитку (стратегію S_{str}) підприємства можна представити як функцію, аргументами якої будуть зміст (дії і поправки (S)) та напрям розвитку ($R_{зд}$) (цілі, способи їх досягнення, адаптація до зовнішнього середовища на основі аналізу діяльності конкурентів, динаміка внутрішніх ресурсів):

$$S_{str} = F(S, R_{зд}). \quad (1)$$

Визначивши стратегічний напрямок розвитку (CH_p) як об'єкт аналізу при розробці стратегії підприємства, виділимо певні етапи в загальній схемі цього процесу:

— стратегічна сегментація, результатом якої є розподіл всієї діяльності підприємства на стратегічно важливі, однорідні за певними ознаками напрямки [5, с. 7];

— виявлення основних компонентів макросередовища та їхні цілі і задачі;

— аналіз у розрізі кожного CH_p учасників з метою визначення рівня конкуренції, в якому необхідно виявити стан конкуренції та відмінності конкурентної позиції підприємства на основі порівняння відповідних характеристик учасників даного сегменту стратегії;

— вибір відповідних шляхів забезпечення організаційно-економічної стійкості і конкурентоздатності промислового підприємства та формування відповідної стратегії підприємства і встановлення її відповідності критеріям (стратегіям), які забезпечують окремі переваги даного стратегічного сегменту.

З метою реалізації поставленої задачі аналізу функції було розроблено модель, яка представляє собою ієрархічну структуру проблеми оцінки стратегії діяльності підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища (рис. 1). Дана ієрархічна структура надає можливість проведення системного аналізу впливу складових мак-

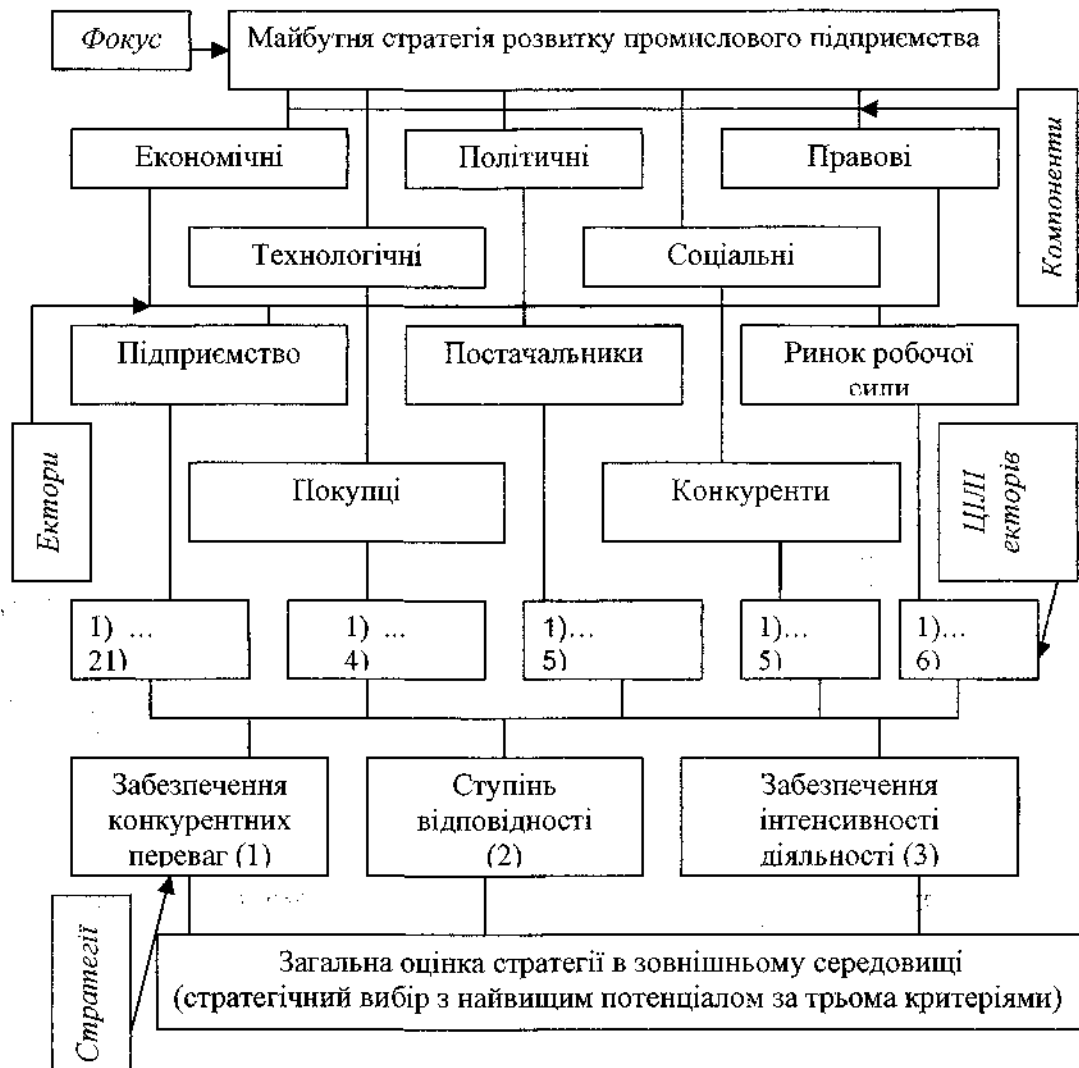

Рис. 1. Ієрархічна структура проблеми оцінки стратегії діяльності підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища

росередовища на поставлену проблему на різних ієрархічних рівнях та вибору стратегії розвитку підприємства з найвищим потенціалом за відповідними критеріями. При розробці організаційно-економічного механізму накопичення конкурентної переваги підприємств за умов впливу розгалуженої багаторівневої системи факторів впливу зовнішнього середовища, яке враховує ієрархічну структуру, еволюції ринкових відносин, глобалізації економіки та інформатизації бізнесу, який полягає у створенні стратегії розвитку, що дає оптимальне співвідношення втрат та прибутків, можливе використання результатів аналізу являється предметом дослідження даної роботи і першим етапом в системному аналізі впливу зовнішнього середовища на вибір стратегії напрямку розвитку.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що для здійснення соціально-економічних реформ, підйому виробництва і забезпечення його стабільного розвитку в умовах невизначеності середовища господарювання в більш довгому періоді питанням виключної важливості є невідкладна кардинальна реорганізація системи створення стратегії розвитку на рівні підприємства з найвищим потенціалом за відповідними критеріями.

Наукова новина одержаних результатів полягає у новому вирішенні проблеми створення й вдосконалення методологічного апарату ієрархічної оцінки зовнішнього середовища при розробці стратегії підприємств в умовах невизначеності середовища господарювання на підставі системного моделювання. Модель оцінки середовища господарювання має одну із визначальних функцій у контексті стратегічного розвитку, і зводиться до наступного: визначено склад учасників на різних ієрархічних рівнях економічної системи, виявлено аргументи функції стратегії напрямку розвитку, встановлені вимоги відповідності напрямку розвитку, який може впли-

вати на організаційно-структурну стратегію підприємства і на процес накопичення конкурентної переваги, який полягає у тому, що надає можливість оцінити вплив визначених чинників зовнішнього середовища та виявити чинники впливу на підприємство, які є причиною відхилення від ідеальної стратегії розвитку.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі у своїй сукупності вирішують важливу науково-прикладну проблему і можуть бути використані для створення теоретико-методологічних основ інноваційної та організаційно-структурної політики підприємств в умовах інтеграції нашої економіки у світову господарську систему та будуть прийняті за основу при дослідженні методами системного аналізу виявлення найбільш перспективної стратегії розвитку підприємства в умовах не завжди визначеного впливу зовнішнього середовища. Без вміння швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища неможливо забезпечити адаптацію підприємств до ринкових умов господарювання, досягнути успіху в бізнесі, зберегти конкурентоздатність продукції в умовах зовнішнього середовища, що змінюється динамічно в короткі проміжки часу.

Література

1. Ладанов Л. Д. Практический менеджмент — М.: Коммер.-произ. фирма «Ника», 1992.— 355 с.
2. Крутин А. Б., Маркушевич О. Г. Механизм управления предприятием в условиях свободной экономики, 1992.— 355 с.
3. Виханский О. С. Стратегическое управление: Учебник.— 2-е изд., перераб. и доп.— М.: Гардарики, 1998.— 296 с.
4. Круплов М. И. Стратегическое управление компанией. Учебник для ВУЗов.— М.: Русская деловая литература, 1998.— 768 с.
5. Наливайко А. П. Теория стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: Монографія.— К.: КНЕУ, 2001.— 227 с.

Л. А. Супруненко
м. Київ

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В УКРАЇНІ ТА ПОДАЛЬШІ НАПРЯМИ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ПРОЦЕСУ РОЗШИРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Транскордонне співробітництво та міжрегіональні економічні зв'язки є важливою складовою сучасної регіональної політики, яка здійснюється урядом України. Провідна роль в реалізації цієї політики належить центральним та місцевим органам виконавчої влади.

З середини 80-х років проявляється значна зацікавленість вчених до проблематики транскордонного співробітництва. Наукові дослідження проблем транскордонного співробітництва здійснюють багато вітчизняних науковців: М. Долішній, Н. Мікула, О. Вишняков, Є. Кіш, М. Лендєл, І. Студенніков, С. Максименко та ін.

Проблематика більшості досліджень стосується конкретних прикордонних територій та діяльності єврорегі-

онів, ефективність яких є досить різною. Зрозуміло, що на даний час у транскордонних регіонах виникає безліч спільних проблем в екологічній, транспортній, економічній, культурно-освітній, соціальній та інших сферах, для вирішення яких необхідно об'єднувати зусилля.

Нещодавно Європейський Союз завершив п'ятий етап свого розширення — як з точки зору кількості країн, так і глибини перетворень, які необхідно здійснити для того, щоб цей етап став успішним, як і попередні.

Україна та Європейський Союз тепер мають спільний кордон, який, сподіваємося, стане мостом для економічного співробітництва, розвитку інфраструктурних мереж, гуманітарного та міжлюдського спілкування.